

Må rapporteringspliktige velge, eller kan godt anti-hvitvaskingsarbeid og godt personvern forenes?

Hvitvaskingskonferansen - 18.11.2022

Anne-Lise Dietzel, Senioradvokat – Personvernombud

Tryg Forsikring

Hvitvaskingsloven (hvl) § 1:

« (1) Lovens formål er å forebygge og avdekke hvitvasking og terrorfinansiering.

(2) Tiltakene i loven skal beskytte det finansielle og økonomiske systemet samt samfunnet som helhet ved å forebygge og avdekke at rapporteringspliktige brukes eller forsøkes brukt som ledd i hvitvasking eller terrorfinansiering.»

- ❖ Aktverdig formål.
- ❖ Hvitvasking og terrorfinansiering er skadelig for viktige samfunnsstrukturer og for enkeltindivider.

GDPR art 1 nr. 2:

" 2. Denne forordning sikrer vern av fysiske personers grunnleggende rettigheter og friheter, særlig deres rett til **vern av personopplysninger.**»

- ❖ Menneskerettighet, jf. Bl.a. EMK art 8 og Grunnloven § 102.
- ❖ Prinsipper for behandling av personopplysninger, jf. GDPR art 5

Innledning - hvitvasking og skadeforsikring

- ❖ Hva er hvitvasking?
 - ❖ Skjule midlenes opprinnelse
- ❖ Hva er terrorfinansiering?
 - ❖ Skjule midlenes mål
- ❖ Hvordan skjer det?
- ❖ Betale premie med "svarte penger"
- ❖ Utbetale erstatning for eiendeler som helt eller delvis er utbytte av straffbare handlinger
 - ❖ Jf. Rt-2006-328 (ulovlig interesse).
 - ❖ Jf. TOSL-2022-12202 (hvitvasking, jf. strl § 337).
- ❖ Reelt forsikringstilfelle
- ❖ Forsikringsbedrageri

Hvl § 29:

- "(1) Rapporteringspliktige kan behandle personopplysninger for å oppfylle forpliktelser i loven her eller forskrifter gitt i medhold av loven.
- (2) Personopplysningsloven gjelder ved rapporteringspliktiges behandling av personopplysninger etter loven her med mindre annet fremgår av bestemmelser gitt i eller i medhold av loven.
- (3) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om rapporteringspliktiges behandling av personopplysninger. Forskriften kan gi hjemmel til behandling av sensitive personopplysninger."

Hvl-forskrift § 6-1:

- (1) Rapporteringspliktige kan behandle personopplysninger omfattet av [personvernforordningen artikkel 9](#) og [10](#) når det er nødvendig for å gjennomføre forpliktelsene i [hvitvaskingsloven](#) med forskrift.
- (2) Rapporteringspliktige må ha rutiner for behandling av personopplysninger nevnt i første ledd."

Prop. 40 L (2017-2018) s. 119:

"Departementet presiserer at adgangen til å behandle personopplysninger må sees i sammenheng med lovens forpliktelser. Hva forpliktelsene går ut på, eksempelvis identifisering av kunde og reell rettighetshaver, vurdering av kundeforholdets formål og tilsiktede art mv., vil dermed være styrende for hvilke opplysninger som kan registreres. På bakgrunn av høringen samt de overordnede rettslige rammene i nasjonal rett, finner likevel departementet grunn til å foreslå en forskriftshjemmel til utfylling av hvitvaskingsloven på dette punktet, se lovforslaget § 29 tredje ledd. Departementet anser forskriftsregulering for å være mer hensiktsmessig enn lovregulering på dette punktet, dels fordi vurderingene av hva som er nødvendige og proporsjonale opplysninger kan endre seg, og dels på grunn av detaljnivået.

Departementet foreslår videre at behandling av sensitive personopplysninger forutsetter hjemmel i forskrift gitt av departementet, se lovforslaget § 29 tredje ledd.

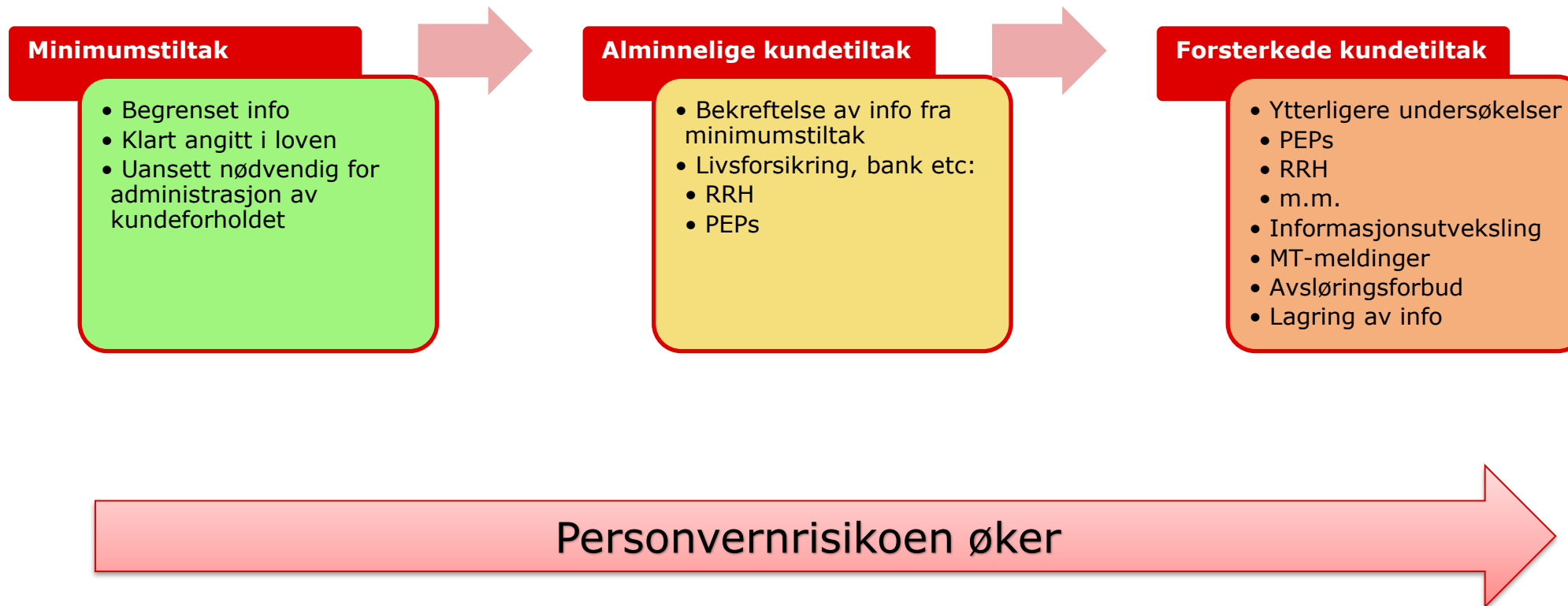
Departementet viser til at det bør vurderes nærmere hvilke typer sensitive personopplysninger som kan behandles i hvilke tilfeller. Departementet vil forberede en forskrift til utfylling av loven på dette punktet når loven er vedtatt.» (Uthevet/understreket her).

- ❖ **Hvitvaskingsloven, Lovkommentar (2021) Rui m.fl.**

- ❖ s. 353 – 355

- ❖ Konstaterer behandlingsgrunnlag:

- ❖ *"I og med at en rekke av forpliktelsene etter hvitvaskingsloven er risikobaserte, herunder plikten til å gjennomføre kundetiltak, jf. hvitvaskingsloven § 9, jf. § 6, vil det **i stor grad være opp til den rapporteringspliktige selv, ut fra en risikovurdering, hva slags personopplysninger det er nødvendig å innhente om kunder.** Rapporteringspliktige må likevel kunne **dokumentere** at opplysningene som innhentes om kunder, har sitt grunnlag i en risikovurdering og anses nødvendige for å etterleve forpliktelsene i hvitvaskingsregelverket."*

Forsterkede kundetiltak, jf. Hvl § 17

“(1) Dersom det er **høy risiko** for hvitvasking eller terrorfinansiering, skal rapporteringspliktige gjennomføre forsterkede kundetiltak.”

- ❖ Når foreligger det høy risiko?
- ❖ Jf. forskriften § 4-9
- ❖ Finanstilsynets rundskriv 8/2019, s. 44 flg.
- ❖ Indikatorlister (NTAES m.fl.)

❖ Hvilke undersøkelser krever hvl at det gjennomføres i slike tilfeller?

“(2) Ved forsterkede kundetiltak etter første ledd skal rapporteringspliktige, i tillegg til å oppfylle kravene til å innhente og bekrefte opplysninger etter **§§ 12, 13, 14 og 15**, iverksette **ytterligere nødvendige tiltak** for å sikre kjennskap om kunden, reelle rettighetshavere og kundeforholdets formål og tilsiktede art.”

- ❖ Kunder etablert i høyrisikoland:
- ❖ Tiltak angitt i forskrift § 4-10 (3); “... innhente **ytterligere informasjon** ...”
- ❖ Finanstilsynets rundskriv 8/2019, s. 43-44.

Undersøkelsesplikt, hvl § 25

- ❖ Den rapporteringspliktiges avdekking av " (...) **forhold** som **kan indikere** at midler har tilknytning til hvitvasking eller terrorfinansiering" utløser undersøkelsesplikten.,
- ❖ Lav terskel (NOU 2016:27)
- ❖ Jf. hvl § 25, 2. ledd.
 - ❖ Skjønnsmessig, jf. "synes å mangle", "usedvanlig", "uvanlig".
- ❖ Mange **kilder** som kan være relevante:
 - ❖ Offentlige registre
 - ❖ Uoffisielle kilder
- ❖ **Hvordan trekke grensen?**
- ❖ Prinsippene i GDPR art 5
- ❖ Hvordan være sikker på at informasjonen som innhentes, brukes og oppbevares, er **korrekt og oppdatert?**

Informasjonsutveksling, hvl § 31

- ❖ I konsernforhold, hvl § 31, 1. og 2. ledd:
 - ❖ Undersøkelser - generell adgang til å utveksle, jf. "kan".
 - ❖ Ikke begrenset til "høy risiko"/"forhold som kan indikere".
 - ❖ Noe snevret inn i forskrift § 6-5
 - ❖ Felles kunde/særlig tilknytning
 - ❖ Relevante opplysninger/dokumenter

- ❖ Utenfor konsernforhold, hvl § 31, 3. ledd:
 - ❖ Visse "*Rapporteringspliktige (...)* kan uten hinder av taushetsplikt utveksle **nødvendige kundeopplysninger** seg imellom når det **anses nødvendig** som ledd i nærmere undersøkelser etter § 25."
 - ❖ Begrenset til § 25-tilfellene.

Rapporteringsplikt (MT-melding), hvl § 26 (1)

- ❖ *"Dersom det etter nærmere undersøkelser er forhold som gir grunnlag for mistanke om hvitvasking eller terrorfinansiering, skal rapporteringspliktige oversende opplysninger til Økokrim om forholdene.*
- ❖ Trolig et skjerpet krav ift "indikere"
- ❖ Glidende overgang mellom ulike grader av kundetiltak, ytterligere undersøkelser og MT-melding.
 - ❖ Hvordan skal rapporteringspliktig trekke grensen – og hvilke opplysninger er nødvendige og releavnte i de ulike stegene?
- ❖ *"Etter forespørsel fra Økokrim skal rapporteringspliktige oversende andre nødvendige opplysninger, (...)".*

Frontkollisjon ...

- ❖ Avsløringsforbudet, jf. hvl. § 28
- ❖ Unntak fra retten til innsyn, jf. hvl. § 32
- ❖ Generell informasjonsplikt, jf. hvl § 33.

- ❖ Prinsippet om åpenhet, jf. GDPR art 5 nr. 1.
- ❖ Rett til informasjon om behandling av personopplysninger, jf. GDPR art. 13 og 14.
- ❖ Rett til innsyn, jf. GDPR art. 15.

- ❖ **Rapporteringspliktig**, jf. hvl. § 30
- ❖ Personopplysninger skal slettes etter 5 år.
- ❖ Annen informasjon kan fortsatt lagres.
 - ❖ Dvs. info om foretak, organisasjoner som sådan, men ikke info om privatkunder, ENK-er, RRH eller PEP-er, rolleinnhavere (daglig leder, styremedlem, fullmaktshavere).
- ❖ Utvidet lagringstid, jf. hvl-forskrift § 6-4
 - ❖ For kundeforhold/transaksjon som var underlagt forsterkede kundetiltak
 - ❖ Kriteriene konkrete/klare nok?

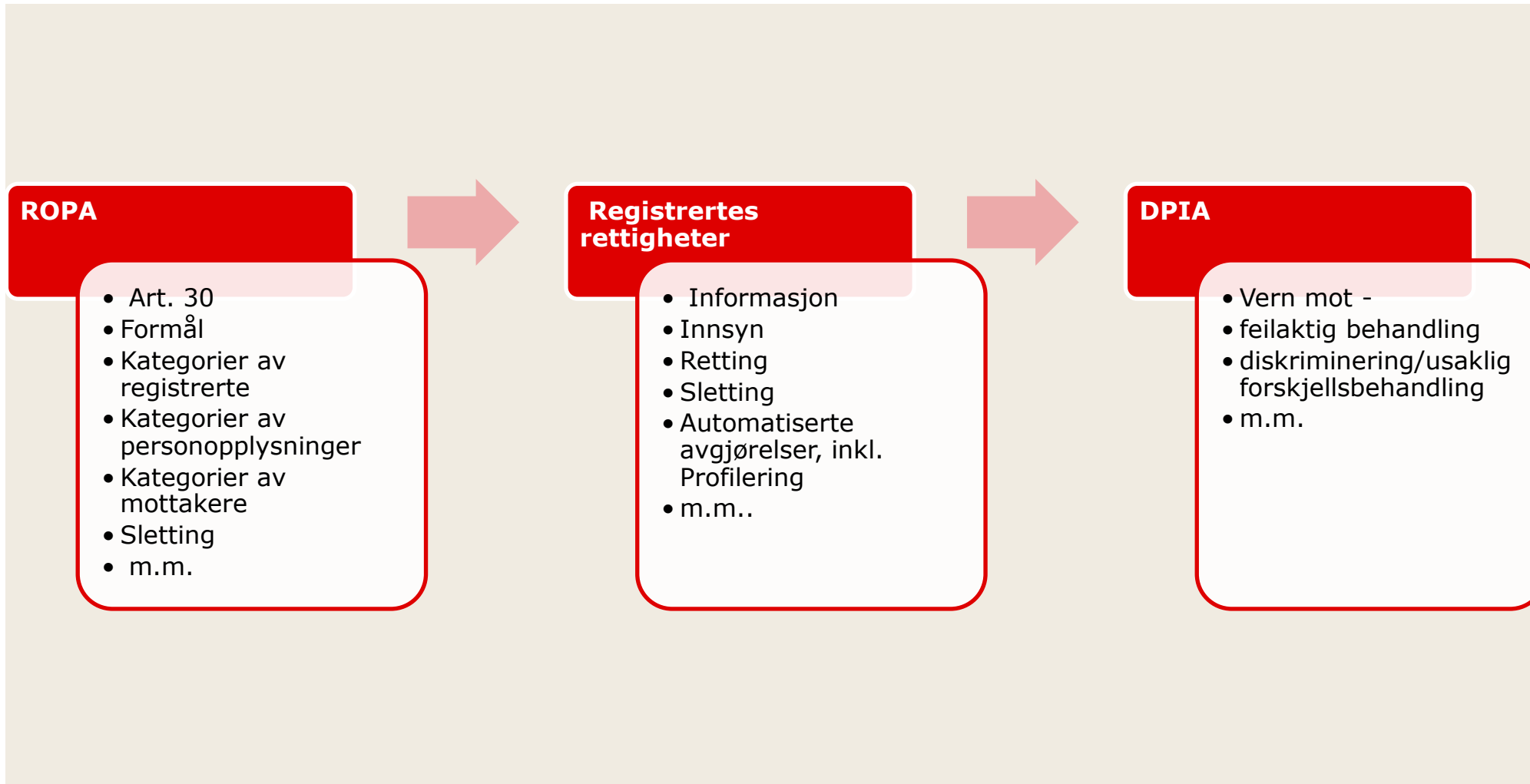
Lagring av informasjon

- ❖ **Økokrim**, jf. hvl. § 34
 - ❖ Hovedregel: 5 år
 - ❖ Max: 15 år

- ❖ Innsendelse av MT-melding er ikke det samme som politianmeldelse
- ❖ = Finansiell etterretningsinformasjon
 - ❖ Oppbevares av Økokrim v/EFE "i tilfelle" ...
 - ❖ Hvordan harmonerer det med GDPRs krav til -
 - ❖ Formålsbestemthet?
 - ❖ Dataminimering?
 - ❖ Lagringsbegrensning?

Vurdering av personvernkonsekvenser - DPIA

Oppsummering - anbefaling

EU-utvikling

- ❖ **Tre likelydende brev fra EDPB**
- ❖ 12. mai 2022 til:
- ❖ Council of the European Union,
- ❖ European Commissioner for Financial services, financial stability and Capital Markets Union , og European Commissioner for Justice, samt
- ❖ ECON Committee of the European Parliament, og LIBE Committee of the European Parliament

- ❖ EDPB ber om å bli involvert i arbeidet med-
- ❖ “the Proposal for a Regulation applying to the private sector” og
- ❖ “the Proposal for a Regulation establishing AMLA”.

Må rapporteringspliktige velge, eller kan godt anti-hvitvaskingsarbeid og godt personvern forenes?